

DE SENERE ÅRS FISKERI VED VESTGRØNLAND

Af dr. phil *Paul Hansen*

Den mellemfolkelige Kommission for Fiskeriet i det nordvestlige Atlanterhav, i forkortelse kaldet I.C.N.A.F., har for hvert år siden 1952 udarbejdet udførlige statistikker over de forskellige nationers fiskeri i det område, der dækkes af I.C.N.A.F.s arbejde. Materialet, som de forskellige nationer, ialt tolv, sender til kommissionens sekretariat i Halifax i Nova Scotia til bearbejdelse, er igennem årene stadigt blevet forbedret, så at man ved disse publikationer får et godt billede af fiskeriforholdene i området. Bearbejdelsen af en udførlig statistik er et meget vigtigt led i kommissionens arbejde, idet statistikken sammen med de biologiske undersøgelser danner grundmaterialet, der muliggør beregning af fiskeriets indvirkning på fiskebestandene. Viser det sig, at denne indvirkning får karakter af en overfiskning, er det I.C.N.A.F.s opgave at anvise medlemsstaterne hvilke reguleringer, der bør iværksættes, så at et rentabelt fiskeri kan opretholdes uden at skade fiskebestanden.

Bearbejdelsen af de store talmaterialer er et meget tidkrævende arbejde, hvorfor statistikken for et bestemt år først kan udsendes et par år senere. Sekretariatet udsender dog hvert år mere enkle oversigter over fiskeriet i det foregående år. Oversigten over fiskeriet i 1959 udsendtes således i efteråret 1960. På grundlag af denne oversigt og de hidtil udgivne statistikker skal det her forsøges at give en kortfattet oversigt over fiskeriet i vestgrønlandske farvande med særligt henblik på forholdene i 1959.

Da torsken er langt den vigtigste fisk for fiskeriet i det nordvestlige Atlanterhav, vil torskefiskeriet blive mere indgående omtalt end de andre fiskerier i området. I kortet fig. 1 er vist hele det nordvestatlantiske område, der dækkes af I.C.N.A.F. Det ses, at kommissionens område er inddelt i fem hovedområder nemlig i 1. Vestgrønland, 2. Labrador, 3. Newfoundland, 4. St. Lawrence og Nova Scotia samt 5. New England. Disse områder er igen inddelt i forskellige underområder. Område 1, som vi her skal beskæftige os med, er således delt i seks underområder betegnede med bogstaverne A–F.

I I.C.N.A.F.s statistik er kun medtaget de fisk, som man med et fælles navn kalder bundfisk d. v. s. torsk, kuller, rødfisk, helleflynder, andre flynderfisk (herunder

hellefisk) og andre bundfisk (bl. a. havkat). Fisk såsom sildefisk, tunfisk, makrel og andre, der ikke holder til ved bunden, men i de frie vandmasser, er ikke medtaget i statistikken. Udbyttet af fiskeriet af de her nævnte fiskearter tilsammen i havområderne 1-5 i 1959 er opført i skema 1, hvori også er angivet udbyttet af torskefiskeriet alene. Angivelserne er i 1000 tons hel, frisk fisk. Desuden er angivet, hvor stor en procent torskeudbyttet har udgjort af den samlede fangst.

Skema 1.	Område	1	2	3	4	5
Alle fiskearter		272.4	110.4	717.3	378.2	238.9
Torsk		234.7	59.8	424.6	213.3	16.4
Torsk %		86.2	54.2	59.2	56.4	6.4

Skema 2.

1000 tons torsk

fanget	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
Grønland	18.8	20.4	18.7	19.8	21.0	24.6	25.8	27.6
Færøerne	48.1	27.6	31.4	35.8	31.8	32.9	43.6	38.3
Frankrig	25.1	20.0	64.1	34.1	30.5	27.2	23.7	30.3
Tyskland	—	2.1	1.5	7.2	29.1	10.5	30.5	17.4
Island	48.1	13.7	3.4	9.2	9.0	9.7	9.6	1.7
Italien ca.	2.3	4.2	4.0	3.0	5.0	—	—	—
Norge	22.6	31.5	49.3	43.0	41.0	19.9	36.5	26.6
Portugal	55.4	54.4	113.4	103.7	125.8	111.8	112.8	66.7
Spanien	6.8	2.9	2.2	7.4	31.6	22.9	27.0	13.7
England	55.5	32.6	17.9	5.0	1.6	9.6	9.4	12.2
Canada	0.7	—	—	—	—	—	—	—

Det ses, at torsken er en overordentlig vigtig fisk i alle områder med undtagelse af område 5, hvor udbyttet kun udgør 6.4 % af det samlede fiskeri. I område 1 er procenten ikke mindre end 86.2, og i 2, 3 og 4 ligger den mellem 50 og 60.

Med hensyn til størrelsen af fiskeriudbyttet af alle fisk kommer Vestgrønland som nr. 3 i rækken med et udbytte, der ligger noget over en trediedel af Newfoundland, der er det største, og med mere end den dobbelte størrelse af Labradors, der er det mindste udbytte. Ser vi på torskefangsterne alene ligger Vestgrønland som nummer to efter Newfoundland og ca. 21 tusind tons højere end område 4 (St. Lawrence, Nova Scotia), der kommer næst i rækken.

Fig. 2 viser udbytterne af torskefiskeriet i vestgrønlandske farvande i årene 1952-59. Det ses, at udbyttet har svinget mellem ca. 235 tusind tons (i 1959) og

320 tusind tons (i 1956). En væsentlig årsag til det ringe udbytte i 1959 har været usædvanlig dårligt vejr og store isforekomster i forsommeren i Davisstrædets sydlige del.

Det urolige vejr har særlig været hindrende for det portugisiske fiskeri fra énmands doryer, der fisker til moderskibe.

Ialt har ti nationer drevet fiskeri ved Vestgrønland i 1959.

Udbyttet af torsk for disse nationer for årene 1952-59 er angivet i skema 2. Endvidere er i fig. 3 vist udbytterne i årene 1958 og 1959 for syv nationer foruden Grønland og Færøerne. Nationerne er i figuren opført i rækkefølge efter udbyttets størrelse i 1959. Med undtagelse af Frankrig, Grønland og England har der været nedgang i fiskeriet siden 1958. Særlig stor har denne været for Portugal, der næsten kun har halvdelen af udbyttet 1958. Italien har ikke opgivet sin fangst, men den har næppe været stor i grønlandske farvande, da italienerne har deres traditionelle fiskepladser på Newfoundlandsbankerne. Rusland opgiver kun at have fisket 74 tons torsk. Det russiske fiskeri

har kun været af ren forsøgmæssig natur foretaget af en enkelt forsøgstrawler. Foruden torsk har russerne fisket 1351 tons rødfisk. Når det islandske torskefiskeri har været så ubetydeligt, er grunden sikkert den, at Island har haft større interesse for rødfisk, hvorefter der er fisket over 10 tusind tons ved Grønland og over 30

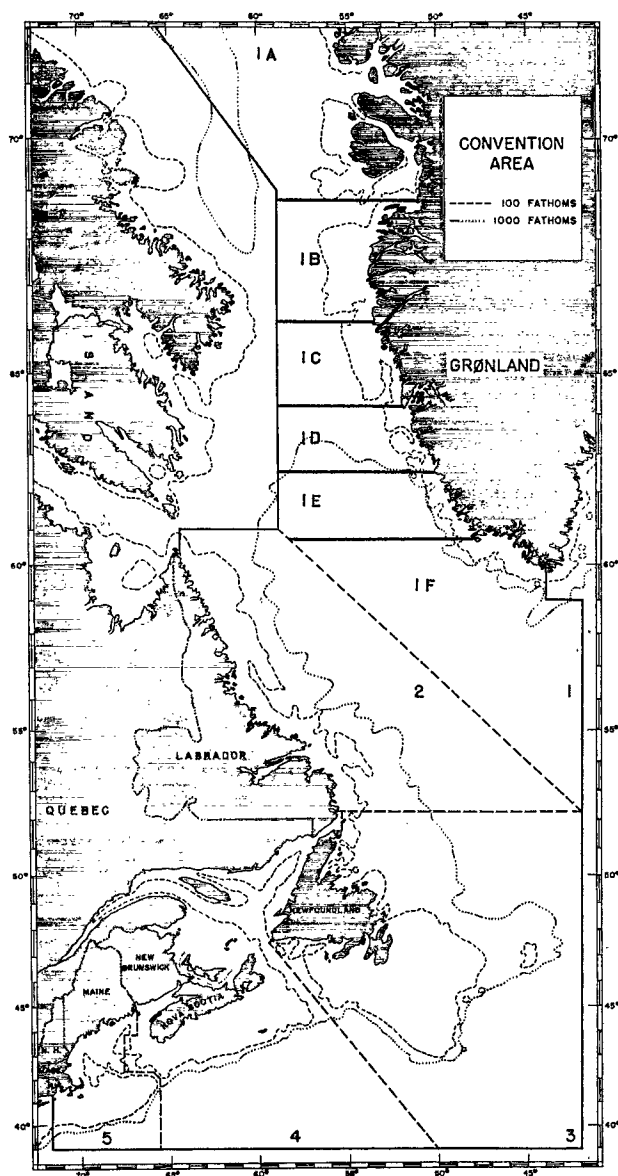

Fig. 1. Kommissionens statistiske områder. På kortet er underområder kun angivet i område 1.

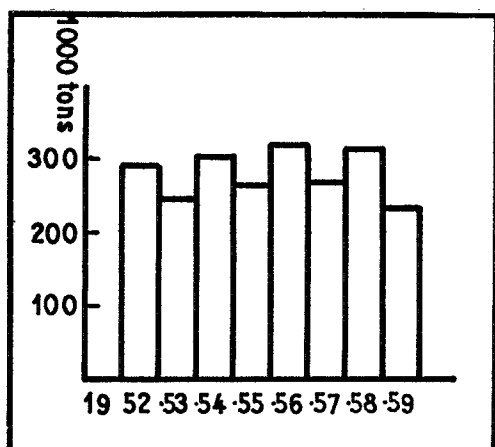

Fig. 2. Udbyttet af torskefiskeriet ved Vestgrønland i 1952-59.

tusind tons ved Labrador og Newfoundland, hvor der fandtes nye rige fiskegrunde.

Fig. 4 viser torskefangsternes fordeling i de forskellige underområder (A-F) ved Vestgrønland i 1959. Underområde B viser langt det største udbytte med ca. 82 tusind tons. Det næststørste udbytte falder på D med ca. 35 tusind tons. C, E og F ligger hver mellem 15 og 18 tusind tons, medens der i A kun er fanget 1223 tons fordelt på Portugal og Grønland med henholdsvis 986 og 237 tons. Desværre har ikke alle nationers fiskere opgivet i hvilket underområde, de har hentet deres fangster.

Dette gælder færøske, tyske, islandske og norske fiskere. I figurens sidste søjle er angivet mængden af torsk, for hvilken der ikke er opgivet fangstområde. Det drejer sig om ikke mindre end 67.394 tons.

I figur 5 er angivet Grønlands, Frankrigs, Spaniens, Portugals og Englands torskefangster i underområderne A-F i 1957. Frankrig, Spanien og Portugal har haft deres største fangstudbytte i underområde B, medens Englands ligger højest i F. Grunden til, at de største udbytter for de tre førstnævnte nationer ligger i B, er den,

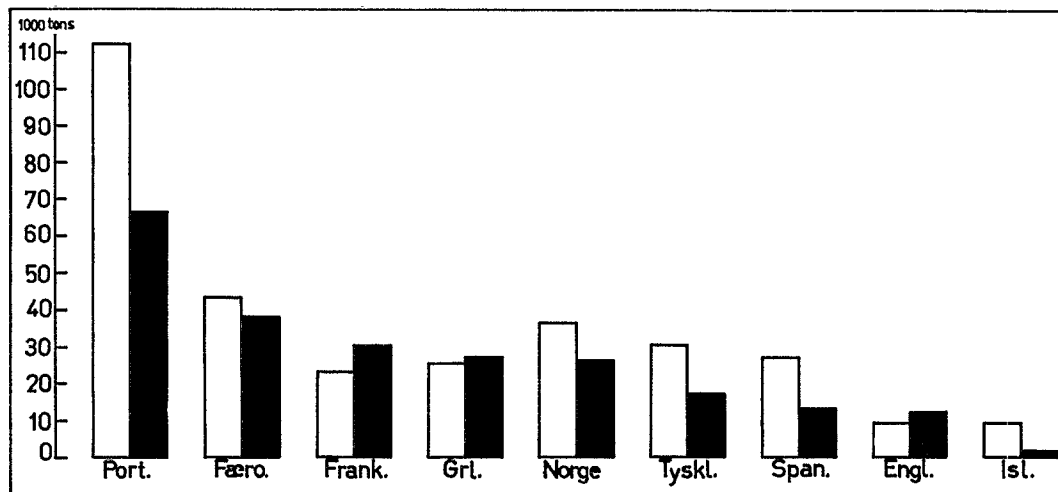

Fig. 3. De forskellige nationers torskefangster i vestgrønlandske farvande i 1958 (hvide søjler) og 1959 (sorte søjler).

at dette område omfatter Store Hellefiske Banke, der med sine relativt små dybder og jævne bundforhold både på yder- og inderkanten er et udmærket fiskeområde. Hertil kommer en meget væsentlig faktor, at vejrforholdene i juli og august i dette nordlige område er betydeligt mere rolige end længere sydpå i Davisstrædet. Endvidere bliver fiskeriet ikke generet af is. Særligt for det portugisiske doryfiskeri spiller de her nævnte forhold en meget stor rolle. Ved dette fiskeri hales langlinerne op med håndkraft fra små énmands doryer, og det er klart, at ringe dybde og gode vejrforhold letter et sådant fiskeri i betydelig grad. Figur 6 viser da også tydeligt, at fiskeriet i juli og august i område B næsten udelukkende er linefiskeri.

En del portugisiske fiskeskibe fisker dog også på Fyllas Banke (underområde D). Her findes ikke så store områder med små dybder som på Store Hellefiske Banke,

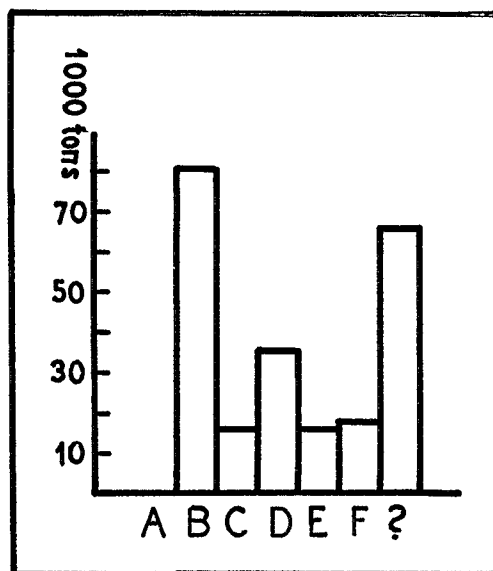

Fig. 4. Fiskeriudbyttet i forskellige underområder ved Vestgrønland i 1959.

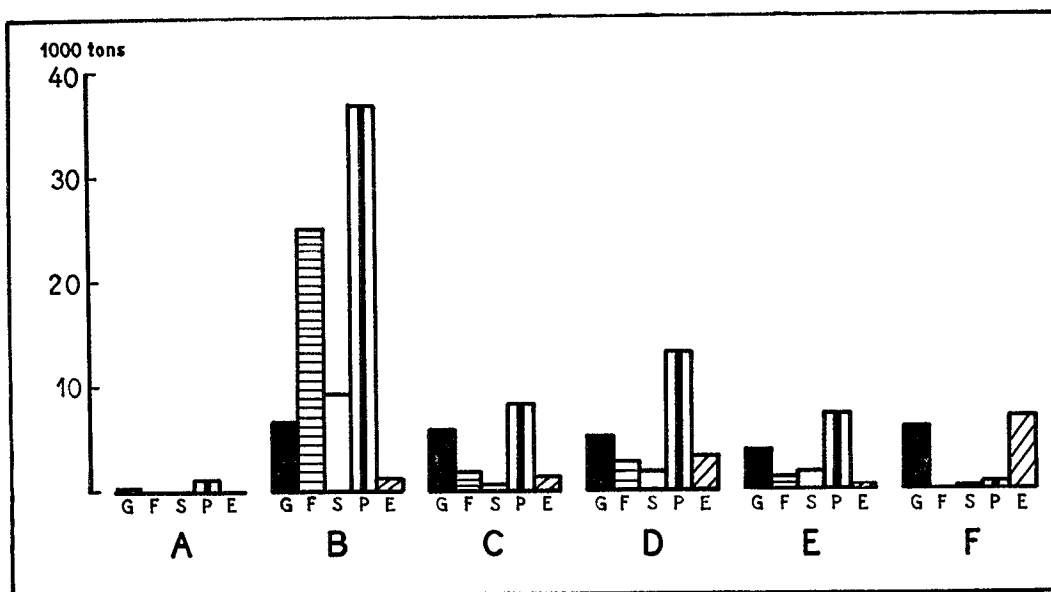

Fig. 5. Forskellige nationers udbytte af torsk i underområderne A - F i 1959.
G: Grønland, F: Frankrig, S: Spanien, P: Portugal, E: England.

og vejrforholdene er mere urolige. En fordel har dog Fyllas Banke, nemlig, at der her gennemgående fanges større torsk end på Store Hellefiske Banke, hvor yngre og mindre torsk udgør en stor del af fangsten. Når fiskeriet i område C, der omfatter Lille Hellefiske Banke, har været ret ringe, må grunden sikkert være den, at der på denne banke er forholdsvis små områder med lavt vand. Ligesom på Fyllas Banke er torsken gennemgående større end på Store Hellefiske Banke.

På de sydlige banker, Fiskenes (område D), Dana (delt mellem D og E) og Frederikshåb (E), drives der i sommertiden kun et ubetydeligt fiskeri. Polarstrømmens kolde vandmasser har ret stor indflydelse på forekomsterne på disse bankers grundere område. På bankerne nord for Fyllas Banke afhænger vandtemperaturen af opvarmning fra solen og luften. I sommertiden træffer vi på disse nordlige banker ret konstante temperaturer og en mere jævn forekomst af torsk end sydpå.

For England er F det vigtigste fiskeriområde ved Grønland. Også tyskerne driver et betydeligt trawlfiskeri i dette område. Fiskeriet foregår i området ved Kap Farvel og i Julianehåbsbugten i det sene efterår og om vinteren, inden storisen hindrer alt fiskeri i dette område. Fisken saltes ikke ombord, men bringes hjem i fersk, iset tilstand. I de seneste år har tyskerne fisket ved Grønland på alle årstider, skiftevis udfor Vest- og Østgrønland. Fangsterne har omfattet både rødfisk og torsk.

Figur 6 giver en månedsvis oversigt over torskefiskeriet i 1957 med to forskellige redskabsgrupper i de enkelte underområder B-F. 1957 er valgt, idet det på nuværende tidspunkt er det sidste år, fra hvilket der er offentliggjort en udførlig statistik over fordelingen af udbyttet på underområder, måneder og redskaber. Redskaberne er inddelt i trawl og liner. Ved liner forstås her såvel håndliner som langliner. Grønlandernes fiskeri er ikke indbefattet i denne opstilling. Underområde A er ikke taget med, idet der i dette underområde så godt som ikke finder noget fremmedfiskeri sted.

Trawlfiskeriet havde det største udbytte, idet det i alle underområder tilsammen gav ca. 146 tusind tons, medens linefiskeriet gav ca. 91 tusind tons. Samtlige ti nationer har drevet trawlfiskeri ved Vestgrønland i 1957. De eneste, der tillige har drevet linefiskeri, er Færøerne, Norge og Portugal. Det største trawlfiskeri finder sted tidligt på sommeren i maj juni. De vigtigste trawlgrunde findes langs bankernes vestskråninger på ca. 200-400 meters dybde, hvor bunden er jævnere end på selve bankerne, og hvor torsken opholder sig i det varme vand, medens koldt vand dækker bankernes grundere dele. I juli august finder der så godt som intet trawlfiskeri sted. Torsken er da, fra dybderne langs bankskråningerne, trukket op over bankerne, hvor bundforholdene de fleste steder er uegnede for trawlfiskeri. Endvidere er der en periode midt på sommeren, hvor en tilstrømning af koldt polarvand sydfra dækker toppen af de sydlige banker helt op til Fyl-

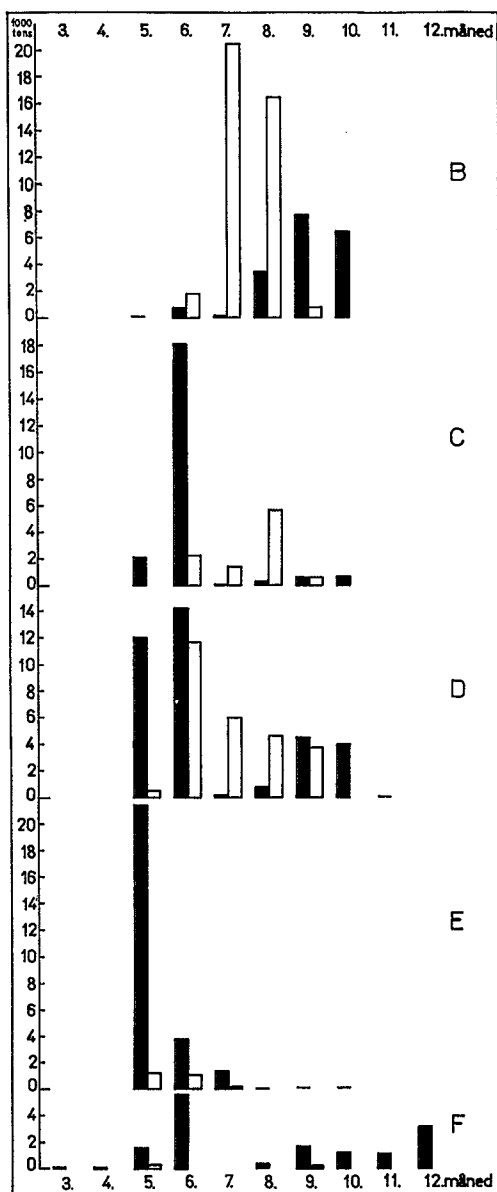

Fig. 6. Torskefiskeriets udbytte i underområderne B - F i 1957 fordelt på måneder (3 - 12: marts-december) og på redskaber (trawl: sorte søjler, hånd- og langliner: hvide søjler).

las Banke. I den tid tvinges torsken op i højere vandlag, hvor den trækker efter tobis og forskellige planktondyr som lyskrebs og små blæksprutter. I den periode kan den ikke tages med et bundredskab som trawlen. Når torsken ved efterårstid atter søger mod bunden, er der ingen mulighed for et rentabelt trawlfiskeri. På østsiden af store Hellefiske Banke findes jævne bundforhold, og her er det, at det store trawlfiskeri finder sted i september og oktober, indtil vintervejret sætter en stopper derfor. Det engelske og tyske trawlfiskeri i område F er omtalt ovenfor.

I fig. 7 og 8 er givet en oversigt over de vigtigste fiskepladser for trawlerne samt hånd- og langlinefiskerne i to perioder af sæsonen.

I forhold til torsken spiller de andre fisk en meget ubetydelig rolle i fiskeriet i det vestgrønlandske område. Af rødfisk er der i 1959 fisket 30.855 tons, hvoraf tyskerne har fanget 18.832, Island 10.199, Rusland 1.351, England 266 og Grønland 144 tons. Tyskerne har taget næsten hele deres fangst af rødfisk i underområderne D og F. I D har tyskerne deres bedste fiskeplads på vestskråningen af Fyllas Banke, hvor trawlfiskeriet finder sted allerede i marts. I F trawles rødfisk i Julianehåbsbugten i vintersæsonen. Island har kun angivet fangstområde for ca. 6000 tons af deres rødfiskfangst. De er fordelt på underområderne D, E og F.

Af helleflynder blev der kun fisket 898 tons. Heraf har norske linefiskere fisket

1395 tons. Englænderne har fisket 20 tons, medens russerne og tyskerne kun har fanget 2 tons hver.

Af andre bundfisk, der antagelig for en stor del består af havkat, er der fanget 4443 tons. Grønlandernes fangst udgør langt den største del heraf nemlig 3091 tons, hvoraf 2017 tons er taget i underområde C d. v. s. Sukkertoppen distrikt. Tyskerne har det næststørste udbytte, 806 tons, hvoraf 619 tons fra underområde D og 145 fra F. Englands fangst var 359 tons, hvoraf 190 tons i F og 101 i B. De andre nationers fangster var ganske ubetydelige.

Ved årsskiftet 1960–61 forelå der ingen sikre angivelser af de forskellige nationers udbytte af fiskeriet i det vestgrønlandske havområde i 1960. Dog synes der, efter hvad der foreligger af spredte oplysninger fra fiskeritidsskrifter og forskellige nationers fiskerikyndige, ikke at være tale om nogen større fremgang i udbyttet i sammenligning med 1959.

Den nation, der igennem årene har opfisket de største kvanta torsk, er som nævnt flere gange i det foregående Portugal, og det vil derfor være af stor interesse at vide, hvorledes det portugisiske fiskeri har formet sig i 1960. I en artikel i det portugisiske fiskeritidsskrift „Jornal do Pescador“ er der en udtalelse af en portugisisk fiskeskipper vedrørende den afsluttede fiskesæson 1960. Kaptajnen betegner vejrforholdene i 1960 som særdeles gode i modsætning til det dårlige vejr i det foregående års sæson. Der fiskedes tilfredsstillende indtil den 10. august. På den dato blev torskefiskeriet meget dårligt, idet torskemængden pludseligt gik ned, og hele resten af sæsonen toges kun meget små daglige fangster. Andre portugisiske fiskeskippere gjorde lignende erfaringer. Efter et foreløbigt skøn anslås den portugisiske fiskerflådes udbytte til ca. 20 % større end udbyttet i 1959, hvilket vil blive ca. 80 tusind tons. Dette resultat ligger betydeligt under de resultater, som portugiserne opnåede i årene 1954–58, da de årlige fangster lå mellem 100 og 125 tusind tons. For færingerne synes såvel båd- som kutterfiskeriet at have givet ringere udbytte end i tidligere år.

Nordmændene har drevet meget lidt torskefiskeri midt på sommeren. Efter meddelelser fra en norsk fiskerikyndig svigtede torsken helt i Holsteinsborgdybet, der er nordmændenes traditionelle fiskeplads for torskefiskeri med flydende langliner (fløjtliner). Forårs- og efterårsfiskeriet er derimod betegnet som udmærket, så totalfangsten har rimeligvis været tilfredsstillende.

Efter oplysninger fra en spansk trawlerkaptajn, der som ansat ved det spanske trawlerselskab „Pysbe“s kontor i St. Johns, Newfoundland, kommer i kontakt med alle spanske trawlere, har det spanske trawlfiskeri ved Grønland været dårligt trods de gode vejrforhold. Torskens størrelse var utilfredsstillende og forekomsten var for ringe.

En fransk trawlreder fra Bordeaux udtalte allerede i 1959, at det var de franske trawlskipperes indtryk, at torskebestanden siden 1954 var gået ganske betydeligt til-

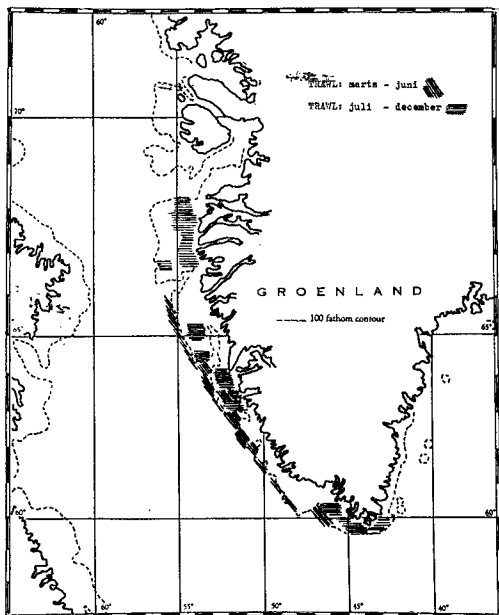

Fig. 7. De vigtigste fiskepladser for trawlfiskeriet i månederne marts-juli og juli-december.

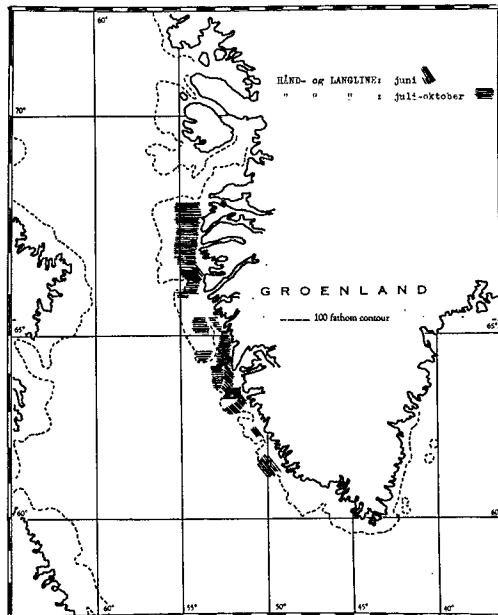

Fig 8. De vigtigste fiskepladser for hånd- og langlinefiskeriet i månederne juni og juli-oktober.

bage. Trawlerne havde ikke siden det år fundet de store koncentrationer af torsk på vestskråningerne af bankerne i Davisstrædet. En tysk fiskeribiolog forudsagde i august 1960 et godt trawlfiskeri ved Kap Farvel i vintersæsonen 1960-61. Forudsigelsen grundede sig på de erfaringer, der var gjort gennem det tyske trawlfiskeri og de biologiske undersøgelser over torskebestandens alderssammensætning i årene siden 1952. Det vil blive interessant at se, om disse forudsigelser vil gå i opfyldelse.

Ved Grønlands Fiskeriundersøgelses undersøgelser og ved fiskeriforsøg med hånd- og langliner, der foretoges i juli-august 1960 fra m/k „Adolf Jensen“ og m/k „Sujumut“ på Store Hellefiske Banke, Lille Hellefiske Banke, Fyllas Banke og Fiskenæs Banke, fandtes meget ujævne torskeforekomster. Torsken forekom i mindre stimer, og fiskeri med håndline (snelle) kunne være godt en ganske kort tid, når man kom over en stime, men i regelen forsvandt torsken pludseligt, og der måtte sejles meget og forsøges gentagne gange, før det atter var muligt at registrere torskestimerne på ekkoloddet. De samme erfaringer havde de færøske fiskeskibe, der på samme tid fiskede på bankerne.

Selvom mange års erfaringer har vist, at fiskeriet netop på denne årstid i regelen er ustabil, synes det at have været særlig galt i 1960. Dog synes det efter de spredte

meddelelser, der hidtil er fremkommet, at torskefiskeriet i den sidste del af sæsonen forbedrede sig betydeligt og i nogen grad udlignede det ringe resultat i sommermånederne. Dette vil dog først kunne bedømmes, når den officielle statistik foreligger i løbet af det indeværende år.

